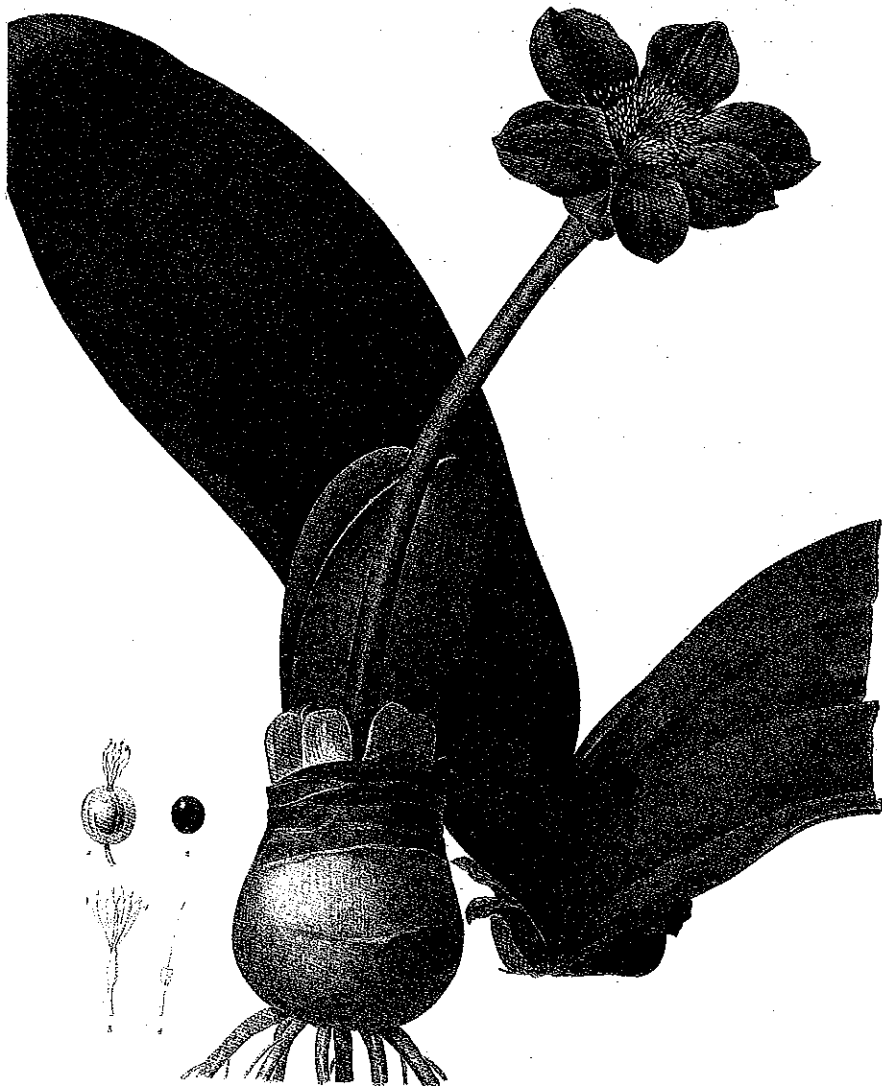

Hoe blijft de k

Peter Knippels

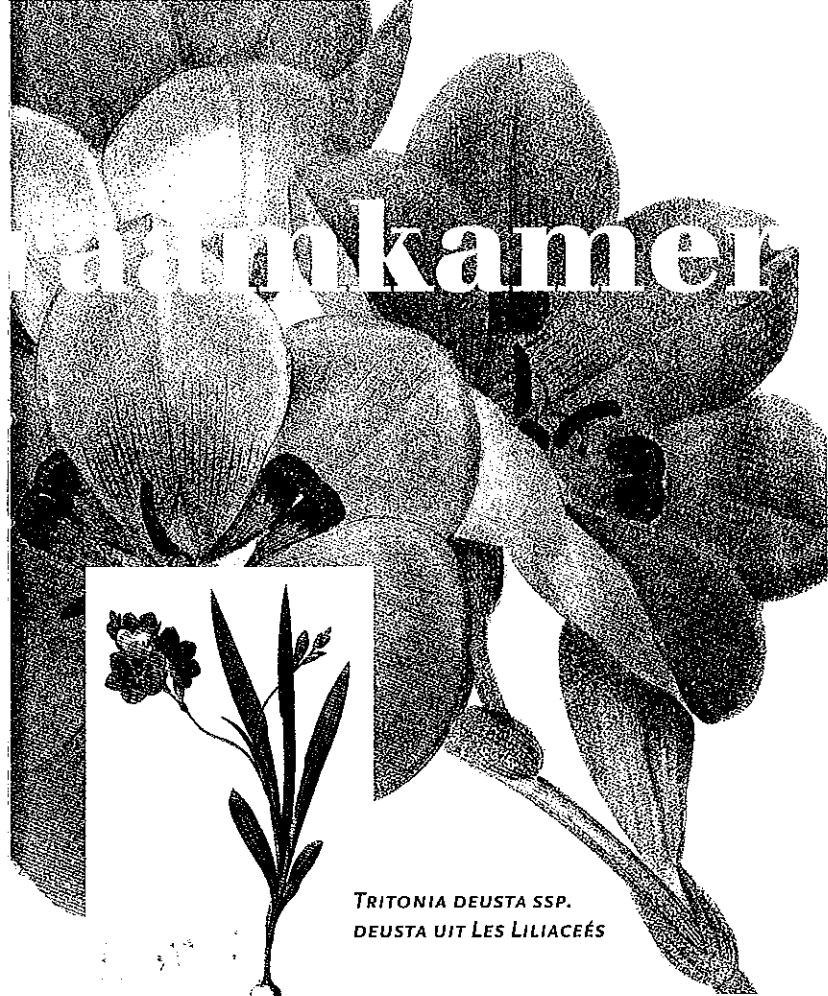
Wie in de geschiedenis teruggaat en zoekt in oude boeken komt verrassende dingen tegen. Wel eens gehoord van Pierre-Joseph Redouté? Hij leefde van 1759 tot 1840 en tekende en schilderde vele planten en illustreerde boeken. Eén van zijn publicaties is het achtdelige werk 'Les Liliacées', waarin vele bol-, knol- en wortelstokgewassen uit alle delen van de wereld de revu passeren, in volle bloei geportretteerd. Zo zijn er nog veel meer boeken die iets laten zien van de kraamkamer door de eeuwen heen.

HAEMANTHUS COCCINEUS
UIT LES LILIACÉES

Uit de archieven van de Hortus Botanicus in Leiden, de oudste hortus in Nederland, kan worden afgeleid dat *Pancratium maritimum* is geïntroduceerd in 1607, *Haemantthus coccineus* in 1668, *Crinum asiaticum*, *Gloriosa superba* en *Zantedeschia aethiopica* in 1686, *Bulbine alooides* in 1740, *Cyanella capensis* en *Nerine undulata* in 1775. Zijn al deze planten aangeslagen in Nederland? Het antwoord zal vaak negatief zijn, gezien de toenmalige kweekomstandigheden en kennis. Overigens had het verzamelen duidelijk tot doel planten te vinden die economisch nut zouden kunnen hebben. Het mooiste voorbeeld in dit kader vind ik de *Griffinia hyacinthina* uit Brazilië. Op diverse oude prenten staat deze plant in bloei afgebeeld, terwijl ze erg moeilijk is te kweken. Ook nu is de plant zeer beperkt verspreid in verzamelingen. Ik kan niet anders dan tot de conclusie komen dat in de 17^e en 18^e eeuw vele bollen zijn geïmporteerd in Europa, en dat is getracht de bollen aan de groei te krijgen. Van de enkele plant die in bloei kwam, zijn direct tekeningen of etsen gemaakt. Uit de verschillende afbeeldingen die in de tijd zijn gemaakt zou je afleiden dat de plant toen in cultuur was.

Al sinds de ontdekking van Amerika door Columbus in 1492 en de Nederlandse aanwezigheid in Zuid-Afrika vanaf de 17de eeuw is plantmateriaal naar Europa gehaald en hier met meer of minder succes opgekweekt door botanici of door, veelal rijke, liefhebbers. Het lijkt wel alsof heden ten dage van al die inspanningen, ervaringen en ontdekkingen niets is blijven hangen of bewaard gebleven. Alleen de mooie prenten herinneren nog aan het verleden. Wie geïnteresseerd is in het ontdekken van de Kaapse flora moet het boek *Jan Commelin's Monograph on Cape Flora* van wijlen Onno Wijnands er eens op naslaan. Dit boek is een overdruk uit niet eerder gepubliceerd werk van Jan Commelin dat tussen 1687 en 1692 is geschreven.

VELTHEIMIA CAPENSIS UIT JAN COMMELIN'S MONOGRAPH ON CAPE FLORA

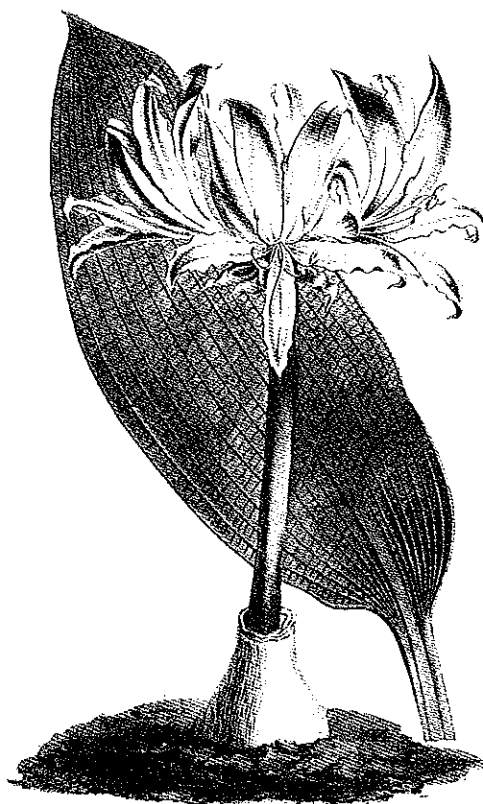

TRITONIA DEUSTA SSP. DEUSTA UIT LES LILIACEËS

Wat is de moraal van het voorgaande? De interesse in bijzondere planten is van alle tijden. Maar er is wel het een en ander veranderd: het verzamelen in de groeigebieden en hier in cultuur brengen kan niet langer zonder meer. In 1992 zijn de eerste besprekingen en onderhandelingen gestart onder de naam 'Convention on Biological Diversity'. Hierbij zijn in principe alle landen van de wereld betrokken. Doel van deze conventie is het komen tot een stelsel van wereldwijde regels en afspraken tot het beschermen van planten/genetisch materiaal en bij het benutten van planten of delen ervan ervoor zorgen dat inkomsten en kennis ook ten goede komen aan het land van vinden en van gebruik: het zogenaamde 'benefit sharing'. Voor land kan ook regio, bedrijf of sector worden gelezen. Dit kan op verschillende manieren worden uitgewerkt. Een van de mogelijkheden kan zijn dat er een soort kwekersrechtelijk systeem wordt opgezet. Bij exploitatie van een soort of ras in Europa wordt een royaltybedrag betaald aan het land waar het plantmateriaal oorspronkelijk vandaan komt.

Het traceren en vinden van een mogelijk interessante plant is een intensieve en lange weg. Toch is er enige hulp. De botanische tuin van Kirstenbosch in Kaapstad (Zuid-Afrika) bezit een collectie van Zuid-Afrikaanse bol-, knol- en wortelstokgewassen die naar de mening van de beheerders commerciële potentie heeft. De botanische tuin werkt dit uit met het bedrijfsleven.

Het is natuurlijk niet alleen Zuid-Afrika dat de klok slaat. Voor bolgewassen uit Zuid-Amerika spant Alan Meerow zich in, voor het in de commerciële bollensector introduceren van onder andere Griffinia en Hippeastrums. Op diverse rondreizen door Zuid-Amerika heeft hij in de afgelopen decennia zeer veel plantmateriaal in kaart gebracht.

GRIFFINIA Hyacinthina.

PRENT GRIFFINIA HYACINTHINA UIT SERTUM BOTANICUM 1828-1832

PRENT FERRARIA UNDULATA UIT SERTUM BOTANICUM 1828-1832

FERRARIA Undulata.